

Uitwerkingsplan IV

Financiële ondersteuning exploitatie buitensportaccommodaties

Achtergrond

Via het beschikbaar stellen van de gemeentelijke binnen- en buitensportaccommodaties wordt er, door subsidie en het maatschappelijke huurtarief, indirect veel financiële ondersteuning geboden aan het mogelijk maken van sporten en bewegen voor alle inwoners. Voor de buitensportaccommodaties hebben we de doelstelling om toe te werken naar een transparante en vergelijkbare wijze van financiële ondersteuning vanuit gemeenschapsgeld. Discussie hierover speelt met name in de ondersteuning van brede verenigingssporten met relatief kostbare accommodaties, namelijk voetbal, tennis en hockey.

We hebben gewerkt aan een door de betrokken clubs zoveel mogelijk gedragen voorstel voor een structurele verdeling van de subsidies aan de buitensporten voetbal, hockey en tennis, gebaseerd op de Nieuwkoopse situatie en objectieve criteria. Hiervoor hebben we externe expertise ingeschakeld via het bureau Drijver en Partners, die het participatieproces met de betrokken verenigingen heeft begeleid en het college heeft geadviseerd over de mogelijke verdeelmodellen.

Kaders voor subsidiering buitensportaccommodaties uit de visie op sport en bewegen

Bij de keuze voor een verdeelmodel van de subsidie voor buitensportaccommodaties hanteren we de volgende uitgangspunten die in de visie op sport en bewegen zijn vastgesteld:

De gemeente doet alleen wat de samenleving niet zelf kan

De gemeente kijkt in de keuze om een sportaccommodatie financieel te ondersteunen naar de mogelijkheden die er zijn om de sportaccommodatie exploitabel te maken zonder gemeentelijke financiële steun. Voor deze exploitabele sporten verzorgt de gemeente in beginsel geen financiële bijdrage voor de exploitatie of realisatie.

Er zijn twee redenen waarom de gemeente tenminste een regierol neemt bij het laten exploiteren van bepaalde sportaccommodaties. Ten eerste omdat bepaalde sporten zonder nadrukkelijke gemeentelijke steun te duur zijn. Een zwembad voor recreatief gebruik, voor doelgroepzwemmen of verenigingszwemmen is zonder subsidie niet exploitabel. Een sportpark of sporthal zou alleen exploitabel zijn wanneer de tarieven vele malen hoger zouden worden en dan zouden deze voorzieningen niet meer breed toegankelijk zijn. Exploitabele sporten zijn (in beginsel) zonder gemeentelijke bijdrage te realiseren en in stand te houden. Dat geldt bijvoorbeeld voor een golfbaan, een manege, een squashcentrum of een sportschool. De gemeente laat dergelijke initiatieven over aan particulieren.

Evenwichtige verdeling tussen uitgaven sportstimulering en sportaccommodaties

In het bereiken van maatschappelijke doelen op het gebied van sport is het van belang een verantwoorde financiële verdeling tussen sportstimulering en accommodaties te hebben. Het Mulier Instituut doet regelmatig landelijk onderzoek naar gemeentelijke uitgaven op sport. Gemeenten gaven in

2018 gemiddeld 64 euro per inwoner uit aan sport, waarvan 74% aan sportaccommodaties. Landelijk gezien is de trend hoe minder stedelijk een gebied is, hoe meer geld er relatief gezien naar accommodaties gaat en hoe minder naar sportstimulering. Dit is ook van toepassing op de gemeente Nieuwkoop. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat verspreiding van veel kleinere accommodaties relatief duur is. Het geld dat uitgegeven wordt aan accommodaties, kan niet meer in sportstimulering van bijvoorbeeld specifieke doelgroepen gestoken worden, in het sportvriendelijker maken van de openbare ruimte, of in andere maatschappelijke doelen. Dit willen we anders doen.

Afstemming van vraag en aanbod en beperken overcapaciteit

De gemeente hanteert als uitgangspunt voor accommodaties een goede aansluiting van vraag en aanbod op gemeenteniveau; dus de accommodatie-omvang past bij de behoefte. De afstand en beschikbaarheid van voorzieningen per kern en huidige bezettingsgraden van de accommodaties worden daarbij meegewogen. Bij een structurele overcapaciteit van (door de gemeente gefinancierde) accommodaties, zal de gemeente haar beleid heroverwegen en motiveren of een accommodatie wenselijk/nodig is. Uit het onderzoek van het Mulier Instituut komt naar voren dat er voor de buitensporten voetbal en tennis momenteel sprake is van beperkte overcapaciteit. Er zijn drie tennisverenigingen met elk 1 baan overschot en twee voetbalverenigingen met elk 1 veld overschot. Met betrekking tot regulier onderhoud zullen wij de keuze hoe om te gaan met de beperkte overcapaciteit bij de vereniging zelf laten. Wanneer er sprake is van overcapaciteit en een geplande grote renovatie of vervanging met gemeentelijke middelen, zullen wij hierover in gesprek gaan met de betrokken vereniging.

Maatschappelijke meerwaarde vereniging speelt een rol bij subsidie

Voor activiteitensubsidies aan verenigingen hebben we in de subsidieregeling sociaal domein al uitgangspunten opgenomen over maatschappelijke doelen waar verenigingen aan bij moeten dragen om in aanmerking te komen voor subsidie. Een vergelijkbaar uitgangspunt willen we ook opnemen waar het gaat om het subsidiëren van sportaccommodaties. We denken dan met name aan het openstellen van de accommodatie voor maatschappelijke activiteiten en andere doelgroepen dan alleen de eigen leden, zodat het maatschappelijk nut van de accommodaties toeneemt.

De gemeente neemt geen zelfwerkzaamheid van de verenigingen over

Momenteel heeft de gemeente nauwelijks tot geen uitvoerende taak bij het beheer en onderhoud van de buitensportaccommodaties. Dit ligt grotendeels bij de clubs zelf (tennis en hockey) of bij een overkoepelende stichting (voetbal). Wat vanuit de samenleving uit eigen kracht opgepakt kan worden, willen we graag bij de samenleving laten. Dit versterkt het eigenaarschap, verantwoordelijkheidsgevoel en hiermee ook het saamhorigheidsgevoel binnen de verenigingen en is vaak ook efficiënter. We hebben wel oog voor de toenemende worsteling binnen verenigingen om voldoende vrijwilligers te vinden voor alle taken. Vanuit het sportakkoord en het Verenigingsloket willen we verenigingen daarom ondersteunen bij het werven, behouden en professionaliseren van vrijwilligers. De oplossingen hiervoor zien we echter wel binnen de verenigingen zelf.

Beschrijving huidige situatie

Voetbal

Voor onderhoud en exploitatie van de voetbalveldenaccommodaties is vanaf 2012 een stichting opgericht met een vrijwillig bestuur bestaand uit vertegenwoordigers van de zeven aangesloten voetbalverenigingenaccommodaties, Stichting Buitensportvoorzieningen Nieuwkoop (Stibuni). Met deze stichting heeft de gemeente een huurovereenkomst en beheerovereenkomst afgesloten voor 10 jaar, aflopend per 2022. Deze afspraken worden verlengd met een jaar. De gemeente verhuurt de velden aan de stichting voor een bedrag van c.a. € 63.000 per jaar. De stichting ontvangt een jaarlijkse subsidie van c.a. € 281.000 ter dekking van kosten voor vervangingrenovatie/groot onderhoud en de huurlasten. Daarnaast zet de stichting in de komende jaren gemiddeld € 100.000 per jaar in uit opgebouwde reserves ten behoeve van vervanging en groot onderhoud. De stichting geeft de velden in gebruik aan de zeven voetbalclubs, die hiervoor een gebruikersvergoeding betalen van c.a. € 100.000 per jaar, ter dekking van het reguliere onderhoud. Een deel van deze gebruikersvergoeding is vast, een deel is variabel. Voetbalclubs kunnen hierdoor zelf keuzes maken in welk deel van het reguliere onderhoud zij door de stichting laten verzorgen en welk deel zij zelf met vrijwilligers oppakken. De clubhuizen en kleedkamers zijn in eigendom van de verenigingen zelf, hiervan organiseren zij zelf vervangingrenovatie en onderhoud. De clubs hebben voor de grond onder de opstallen een recht van opstal met de gemeente afgesloten tegen symbolische tarieven.

Hockey

De Hockeyclub Nieuwkoop beschikt over één wedstrijdveld en één trainingsveld. Zowel de velden als het clubhuis zijn in eigendom van de hockeyclub. Voor de grond is een recht van opstal afgesloten met de gemeente voor een symbolisch bedrag. Voor vervanging van het wedstrijdveld heeft de club in 2017 van de gemeente een eenmalige subsidie ontvangen van € 600.000. De hockeyclub dient zelf te reserveren voor vervanging/groot onderhoudrenovatie van het veld. De investering voor het trainingsveld heeft de club zelf gefinancierd via een lening, met garantstelling van de gemeente en Stichting Waarborgfonds Sport. Ditzelfde geldt voor het clubhuis. Voor reguliere onderhoud ontvangt de club jaarlijks een subsidie van € 5000 van de gemeente.

Tennis

De eigendomsverhoudingen van accommodaties van de tennisclubs verschillen onderling. Er is een recht van opstal voor de grond onder de accommodatie, een erfpachtcontract of een huurovereenkomst. De tarieven hiervoor lopen uiteen van € 50 tot € 4.500. De clubs zijn zelf verantwoordelijk voor vervanging, groot onderhoud en regulier onderhoudrenovatie en onderhoud aan de banen en de opstallen. Zij ontvangen hiervoor nu geen structurele subsidie van de gemeente. Wel heeft de gemeente voor verduurzaming van de accommodaties in 2019 een eenmalige subsidie van € 220.000 ter beschikking gesteld.

Analyse Drijver en Partners

Drijver en Partners heeft een analyse gemaakt van de exploitatie van de buitensportaccommodaties voor voetbal, hockey en tennis, op basis van jaarcijfers van de verenigingen en Stichting Buitensport

Voorzieningen Nieuwkoop, beschikbare onderhoudsplannen, de rapportage over de toekomst van de sportaccommodaties van het Mulier Instituut en landelijke kengetallen met betrekking tot kosten voor onderhoud en exploitatie van diverse sportaccommodaties.

Uit de analyse komt naar voren dat de exploitatiekosten per spelend lid voor de velden bij voetbal veel hoger liggen dan bij tennis. Hier komt bij dat het dagelijks onderhoud van een voetbalaccommodatie meer vrijwillige inzet van de leden van een vereniging vraagt dan bij tennis en hockey. Er van uitgaand dat eenvoudige onderhoudswerkzaamheden bij alle buitensportaccommodaties door vrijwilligers kunnen worden opgepakt, liggen de exploitatiekosten per spelend lid voor voetbal bijna drie keer zo hoog als voor tennis. Hierbij is alleen gekeken naar de velden. Daarnaast is het aantal kleedkamers van een voetbalaccommodatie, en daardoor de kosten voor aanleg en onderhoud ervan, aanzienlijk hoger dan bij hockey en tennis. De exploitatiekosten voor de hockeyclub liggen tussen die van voetbal en tennis in, en zijn afhankelijk van het type hockeyveld waar voor wordt gekozen. De velden van Hockeyclub Nieuwkoop zijn van hoge kwaliteit (het wedstrijdveld is een waterveld, het trainingsveld is een semi-waterveld), wat leidt tot hoge kosten voor vervanging en grootrenovatie-en onderhoud. Hiermee zijn de exploitatiekosten van de velden per lid voor Hockeyclub Nieuwkoop vergelijkbaar met die van de voetbalveldenaccommodaties.

Zie voor een uitgebreider verslag van de bevindingen de bijlage: rapport Drijver en Partners.

Overwegingen

Bij het voorstel voor verdeling van financiële ondersteuning van de buitensportaccommodaties zien wij in ieder geval onderstaande punten als belangrijke elementen om tot een model te komen:

- aansluiting van de accommodaties op de sportbehoefte in de gemeente
- exploitatiecijfers van de diverse sporten zonder subsidie
- maatschappelijke meerwaarde van de accommodaties
- mogelijkheden voor intensiever en multifunctioneel gebruik van de accommodaties

Daarnaast concluderen wij dat de aard van voetbal, hockey en tennis en de manier waarop de accommodaties van deze sporten geëxploiteerd en gefinancierd kunnen worden sterk verschilt. Dit vraagt om een maatwerk aanpak per sport.

Voetbal

Voetbal is nog steeds de meest beoefende verenigingssport in onze gemeente (onderzoek Mulier instituut) en van oudsher een toegankelijke breedtesport. De belangrijke plek die voetbal inneemt binnen het Nieuwkoopse verenigingsleven willen wij graag blijven ondersteunen. Een voetbalveldaccommodatie is vanwege de hoge aanleg- en onderhoudskosten niet te exploiteren zonder overheidssteun. Dit is ook in andere gemeenten terug te zien. De Stichting Buitensportvoorzieningen Nieuwkoop heeft in de afgelopen 9 jaar de aanleg en de exploitatie van de voetbalvelden op efficiënte wijze georganiseerd, waarmee zij een financiële reserve op hebben kunnen bouwen. Bij voortzetting van de subsidieafspraken onder de huidige voorwaarden zal deze reserve stapsgewijs moeten worden

ingezet om de totale jaarlijkse kosten te dekken. Drijver en Partners adviseert om de huidige jaarlijkse subsidie voor vervanging/groot onderhoudrenovaties niet te verlagen, gezien de reserves die ook moeten worden aangesproken. Daarnaast is de meerjarenrenovatie begroting van Stichting Buitensportvoorzieningen Nieuwkoop relatief laag ten opzichte van gemiddelde prijzen in de markt. Naast dat voetbalvelden relatief duur zijn, zijn het ook velden die relatief makkelijk multifunctioneel inzetbaar zijn, qua (aanpassingen in) ondergrond en oppervlakte. In de afgelopen jaren zijn steeds meer voetbalaccommodaties toegankelijk geworden voor meer doelgroepen dan alleen voetballers. Zo worden er al accommodaties ingezet voor het bewegingsonderwijs en als openbare sport- en spelplek. Wij denken dat er mogelijkheden liggen om dit multifunctionele gebruik uit te breiden naar meer accommodaties en te intensiveren.

Voorstel: Stibuni de mogelijkheid bieden voor een verlenging van de subsidie/beheerovereenkomst en de huurovereenkomst voor de voetbalveldenaccommodaties met een periode van 10 jaar (2023 tot 2033) onder gelijke financiële voorwaarden, en hierbij als aanvullende voorwaarde te stellen dat de stichting een plan opstelt voor het stapsgewijs uitbreiden van multifunctioneel gebruik van de voetbalaccommodaties. Het Sportpunt van de gemeente kan hierbij ondersteuning bieden. Wij verwachten dat uitbreiding van het multifunctioneel gebruik zal leiden tot extra exploitatiekosten, maar ook tot extra inkomsten uit nieuwe bronnen. Ook willen wij in de nieuwe subsidieafspraken een evaluatiemoment inbouwen wanneer er sprake is van grootschalige renovatie of vervanging van een veld, dat op dat moment qua capaciteit niet noodzakelijk is. Wij gaan dan met de betrokken vereniging en Stibuni in gesprek over een passende oplossing.

Hockey

De hockeyclub Nieuwkoop is een bloeiende vereniging die nog steeds een toename ziet van het aantal leden. Hockey is door de jaren heen steeds meer een toegankelijke breedtesport geworden voor alle lagen van de bevolking. Dit willen we vanuit de gemeente graag ondersteunen. EenDe hockeyveldaccommodatie is relatief duur om te exploiteren, gemiddeld genomen even duur als een voetbalveldaccommodatie wanneer er alleen naar de velden gekeken wordt. Wel hangen de exploitatiekosten sterk samen met de keuze voor het soort hockeyveld. Hockeyclub Nieuwkoop heeft gekozen voor kwalitatief zeer goede maar ook dure velden. Echter, deze keuze is al gemaakt voor de komende 20 jaar (in 2042 staat volledige vervanging van het waterveld gepland) en de keuze is in 2017 ook door de gemeente ondersteund in de vorm van een subsidie specifiek voor de aanleg van een waterveld als hoofdveld.

Voorstel: De jaarlijkse onderhoudssubsidie voor de hockeyveldenclub te verhogen van € 5.000 naar € 35.000 per jaar, in eerste instantie voor een periode van 10 jaar van 2023 tot 2033 (gelijk aan de verlenging van de subsidieafspraken met Stibuni). Hiermee komen de exploitatielasten voor de velden accommodatie per lid op eenzelfde niveau als bij de voetbalclubs. Ook wordt de gemeentelijke bijdrage aan de hockeyclub vergelijkbaar met die aan de gemiddelde voetbalclub. Ook aan de Hockeyclub wordt als voorwaarde voor de subsidie verbonden dat de club een plan opstelt voor intensiever/multifunctioneler gebruik van de accommodatie. Daarnaast stelt wil de gemeente de voorwaarde dat afspraken worden vastgelegd vastleggen over verantwoording van de besteding van de

onderhoudssubsidie en de toekomstbestendigheid van het beheer van de accommodatie en de daarbij benodigde financiële middelen. De hockeyclub heeft aangegeven bereid te zijn om in het kader van toekomstbestendigheid en schaalvoordeel in de exploitatie van hun accommodatie aan te willen sluiten bij een formele samenwerking met andere buitensportverenigingen, ofwel bij Stichting Buitensportvoorzieningen Nieuwkoop, ofwel bij een samenwerkingsverband met de tennisverenigingen. De gemeente neemt initiatief in het maken van afspraken om de onderhoudssubsidie aan de hockeyclub onderdeel te laten uitmaken van een formeel construct. De gemeente stelt dit als voorwaarde voor de subsidieverstrekking.

Tennis

Tennis is in onze gemeente bijna net zo'n populaire sport als voetbal. Veel kernen hebben een eigen tennisclub en de tennis levert dan ook een belangrijke bijdrage aan het Nieuwkoopse verenigingsleven. Dit wil de gemeente graag blijven ondersteunen. Landelijk is er sprake van een terugloop in het aantal leden. Bij de Nieuwkoopse clubs is hier bij enkele clubs ook sprake van, bij andere clubs niet (onderzoek Mulier Instituut). Het Mulier Instituut constateert dat er in de tennissport nog veel onbenutte kansen liggen om deelname onder senioren te vergroten. Tennis is een sport die (in aangepaste vorm) tot op hoge leeftijd beoefend kan worden. Hier zien wij mogelijkheden in het versterken van de vitaliteit van onze oudere inwoners, en in het exploitabel houden van de tennisaccommodaties. Een tennisaccommodatie is ten opzichte van een voetbalaccommodatie minder makkelijk multifunctioneel inzetbaar, maar de sport is wel weer makkelijker aantrekkelijk te maken voor de oudere sporter, een groeiende groep vanwege de vergrijzing van de bevolking. Daarnaast zijn er mogelijkheden om te investeren in vernieuwing van de sport, en hiermee ook een jongere doelgroep aan te trekken, bijvoorbeeld door de aanleg van padelbanen. Een tennisaccommodatie kent aanzienlijk lagere exploitatielasten dan een voetbal- of hockeyaccommodatie. Daarom concludeert Drijver en Partners dat een tennisaccommodatie in principe zonder overheidssteun te exploiteren is, mits de baanbezetting (het aantal spelende leden per baan) goed blijft. Een baanbezetting waarbij de accommodatie goed exploitabel is, ligt op 70 leden per baan. In Nieuwkoop ligt het gemiddelde nu op 61 leden per baan, waar het landelijk gemiddelde 48 leden per baan is (onderzoek Mulier Instituut). De Nieuwkoopse clubs doen het dus relatief niet slecht, maar hebben wel een uitdaging richting de toekomst. Grote investeringen zullen door de verenigingen in de toekomst veelal met vreemd vermogen moeten worden uitgevoerd. Een structurele bijdrage aan het onderhoud van de banenaccommodatie zou de tennisclubs ruimte geven voor andere investeringen, zoals kwaliteit van het sportaanbod en het aantrekken van nieuwe doelgroepen door promotie en innovatie.

Voorstel: Specifiek voor de tennisclubs een subsidieregeling beschikbaar te stellen als bijdrage voor vervanging en grootin-het onderhoud van de tennisbanenaccommodaties. Dit is enerzijds een manier om tennisclubs te ondersteunen in hun toekomstbestendigheid en het financieel kunnen exploiteren van hun accommodatie. Tegelijkertijd geeft dit tennisclubs indirect financiële ruimte om met nieuwe activiteiten of nieuwe voorzieningen nieuwe doelgroepen aan te trekken (bijvoorbeeld het aantrekkelijker maken van de tennissport voor ouderen, of juist voor jongeren). Hiermee beogen we het sporten en bewegen voor inwoners van de gemeente te bevorderen. Te denken valt aan beginnerscursussen in de tennissport gericht op ouderen tegen een gereduceerd tarief, of een

investering in padelbanen om met name jongeren te laten kennismaken met deze nieuwe tak van sport. Het Sportpunt kan ondersteunen bij het ontwikkelen van deze plannen. Hierbij gaat het om een subsidie van 60.000 per jaar voor een periode van 10 jaar van 2023 tot 2033 (hiermee valt de subsidieperiode gelijk aan die van de voetbalclubs en hockeyclub). Aan de tennisclubs wordt hierbij ook als voorwaarde meegegeven dat zij werken aan een plan voor het stapsgewijs uitbreiden van multifunctioneel gebruik van de accommodaties.

De regeling wordt begin 2022 nader uitgewerkt in overleg met de tennisclubs. De tennisclubs hebben aangegeven bereid te zijn hiervoor een formele samenwerking met elkaar aan te gaan, bijvoorbeeld in de vorm van een gezamenlijke beheerstichting. De gemeente stelt dit als voorwaarde voor de subsidieverstrekking. Hiervoor hebben zij in een eerder stadium al vrij concrete plannen met elkaar gemaakt, met daarbij de volgende onderbouwing:

- *De keuze voor een Stichting betekent een formeel commitment van de betrokken verenigingen naar het project. De vorm waarborgt ook de lange termijn van de renovatie en onderhoudsplanung doordat de continuïteit in het stichtingsbestuur sterker is dan die van de verenigingen.*
- *De stichting krijgt de beleidsmatige ruimte om, gebaseerd op oordelen van externe deskundigen, keuzes te maken op met name technische maar wellicht ook financiële gronden. De stichting voegt daarmee ook daadwerkelijk kennis toe die binnen de individuele clubs moeilijker te borgen is. Ook zal de Stichting op regelmatige basis kwaliteitsmetingen uit laten voeren om vast te stellen of de voorgenomen kwaliteitsverbeteringen ook daadwerkelijk worden gerealiseerd.*
- *De Stichting wordt ook het platform voor kennisbundeling m.b.t. alle ontwikkelingen op het gebied van baan/veld onderhoud en renovatie.*
- *Het samenbrengen van renovatie en onderhoudsinvesteringen moet leiden tot schaalvoordelen op het gebied van inkoop van diensten en materialen. De Stichting zal ook fungeren als platform voor het indienen van subsidie aanvragen bij het Rijk.*

Voor grotere investeringen in bijvoorbeeld padel denken we daarnaast aan de mogelijkheid voor verenigingen om tegen een lagere rente een lening via het Waarborgfonds Sport of de Bank voor Nederlandse Gemeenten (BNG) af te sluiten met behulp van gemeentegarantie. Dit sluit aan bij het bestaande gemeentelijke beleid om als gemeente garant te staan voor een gedeelte van een lening die sportverenigingen afsluiten voor renovatie of vervanging van hun voorzieningen.

Evaluatie

Door voor alle nieuwe afspraken met verenigingen een gelijke looptijd van 10 jaar tot 2033 te kiezen, kan na 8/9 jaar dit beleid en de effecten ervan gezamenlijk geëvalueerd en eventueel aangepast worden.

Financiële gevolgen

Deze voorstellen leiden tot een toename van ongeveer € 90.000 aan kosten per jaar, exclusief gebruikelijke indexering van bijdragen. Deze toename bestaat uit ongeveer € 30.000 extra subsidie aan de hockeyclub, € 60.000 extra subsidie aan de tennisclubs. De dekking hiervoor is te vinden binnen het programma 3 sociaal domein en het budget voor sportaccommodaties. Door verbeteringen in de bedrijfsvoering en exploitatie van zwembad De Wel is het mogelijk om het benodigde extra bedrag van € 90.000,-- te besparen op De Wel, en beschikbaar te stellen voor de hockey- en tennisclubsaccommodaties. Dit is in de begroting opgenomen door middel van een stelpost op het budget Sportterreinen.